
Koronaseilasen

ARE BREAN

are.brean@tidsskriftet.no

Are Brean er sjefredaktør i Tidsskriftet. Han er ph.d. og spesialist i nevrologi.

Å manøvrere i ukjent og farlig farvann krever klokskap og sindighet, ikke dårlig begrunnede bråsvinger. Det gjelder koronapandemien også.

Foto: Einar Nilsen

Det er så mye vi ikke vet: Når kommer de første vaksinene, hvor effektive vil de være og hvor lenge vil immuniteten vare? Er det noe situasjonen ikke kaller på, så er det skråsikkerhet. Paradokset er at nettopp i komplekse og usikre situasjoner søker vi gjerne den forføreriske tryggheten som skråsikkerhet og enkle svar kan gi.

Sjelden har vi sett det tydeligere enn under denne pandemien. Den «har fått ellers sindige redaksjoner til ukritisk å omgjøre sine spalter til en arena for selvtitulerte eksperter på Virusets egentlige natur og Den eneste fornuftige håndtering», skrev jeg i april 2020 (1). Og de skråsikre ekspertene har sannelig avløst hverandre de siste månedene.

Det siste av de skråsikkert enkle svarene kommer fra oppropet The Great Barrington Declaration (2). Idéen er tilsynelatende genial i sin enkelhet: Ved å slippe viruset fritt løs blant de yngre og friskere, samtidig som vi beskytter de som er mer utsatt for alvorlige komplikasjoner og død, vil etter hvert så mange bli naturlig immune at flokkimmuniteten beskytter de utsatte (2). Vi redder altså de svake samtidig som vi redder økonomien, og vi andre kan stort sett uanfektet fortsette med livene våre.

«Ingen land har klart å beskytte sine spesielt sårbare grupper i perioder med utbredt smitte»

Oppropet har sitt utspring fra et møte holdt i lokalene til, og betalt av, American Institute for Economic Research, en libertariansk tenketank blant annet assosiert med klimafornektelse (3, 4). Mer enn 11 000 forskere og 32 000 leger skal ha signert oppropet (2). Men alle som signerer, kan selv definere seg som «lege» eller «forsker», og avisen The Independent har avslørt at listen (som ikke lenger er tilgjengelig på nettsiden) inneholder en lang rekke tøysenavn som Dr. Person Fakename og Professor Notaf Uckingclue (5).

Et sentralt poeng i oppropet er det nye begrepet *fokusert beskyttelse* (focused protection) (2), som går ut på å beskytte samfunnets mest sårbare ved å isolere dem mest mulig. Ut over noen få eksempler (som hyppig testing av helsearbeidere samt å la gamle møte sine familier utendørs) forklarer ikke oppropet hva den fokuserte beskyttelsen konkret går ut på eller nøyaktig hvem den skal inkludere.

Den store medieinteressen for en slik radikalt enkel løsning har ført til en strøm av motstemmer fra mer moderat medisinsk hold. En av de første var motoppropet The John Snow Memorandum (6), som kaller strategien fra Barrington-tilhengerne «en farlig feilslutning» og «distraksjoner som underminerer en effektiv respons» (6). Den amerikanske immunologen og smitteverneeksperten Anthony Fauci har kalt Barrington-oppropet «latterlig» (4). WHO's generalsekretær har nærmest hoderystende slått fast at det rett og slett er uetisk å la et farlig virus som vi ikke helt forstår, få spre seg fritt (7). Her hjemme har blant andre immunologen Stig Frøland tatt til motmæle og kalt oppropet «et uansvarlig hasardspill med liv og helse som innsats» (8). Alle disse mener at den begrensede vitenskapelige evidensen er entydig: Å kontrollere spredningen av viruset er den beste måten å beskytte både samfunn og økonomi på, inntil sikre og effektive vaksiner er på plass.

«Vi må være på vakt mot å bli forført av de enkle og skråsikre løsningene»

Tilhengerne av oppropet har heller ikke empirien på sin side: Ingen land har klart å beskytte sine spesielt sårbare grupper i perioder med utbredt smitte. I land etter land går høye smittetall og høye dødstall hånd i hånd. Det skyldes ikke dårlig vilje. Med utbredt symptomfri smitte i befolkningen vil man, selv med en svært intensiv teststrategi, neppe kunne unngå at smitte kommer inn på de mange institusjonene. Dessuten er de sårbare i denne sammenheng en svært heterogen gruppe, der kun et mindretall er institusjonalisert. De fleste går fritt ute blant oss risikofrie og smitteførende. Hvordan disse skal kunne beskyttes ved hjelp av det ulne tiltaket *fokusert beskyttelse*, forblir høyst uklart. Dessuten vet vi på langt nær nok om flokkimmuniteten – ved hvilket nivå den inntreer, hvor god den naturlige immuniteten er eller hvor lenge den vil vare.

Fortsatt vet ingen hva den beste strategien for å håndtere denne pandemien er. Nettopp derfor må vi være på vakt mot å bli forført av de enkle og skråsikre løsningene. Vi har intet annet valg enn å manøvrere forsiktig. Begrenset og usikker vitenskapelig evidens må kontinuerlig veies og vurderes opp mot økonomiske, politiske og etiske hensyn. Det krever åpenhet i beslutningsprosesser og bred offentlig debatt. Skal man navigere i ukjent og farlig farvann, må man kontinuerlig justere kursen, men med klokskap og sindighet, ikke voldsomme og dårlig begrunnede bråsvinger. Denne skuta kan vi ikke risikere å seile på grunn.

LITTERATUR

1. Brean A. De skråsikre. Tidsskr Nor Legeforen 2020; 140. doi: 10.4045/tidsskr.20.06.01. [PubMed][CrossRef]
2. Great Barrington Declaration. <https://gbdeclaration.org/> Lest 27.10.2020.
3. Sodha S. The anti-lockdown scientists' cause would be more persuasive if it weren't so half-baked. The Guardian 11.10.2020. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/oct/11/the-rebel-scientists-cause-would-be-more-persuasive-if-it-werent-so-half-baked> Lest 27.10.2020.
4. Khullar D. How Trump Became the Pro-Infection Candidate. New Yorker 23.10.2020. <https://www.newyorker.com/science/medical-dispatch/how-trump-became-the-pro-infection-candidate> Lest 27.10.2020.
5. Ng K. Coronavirus: 'Dr Person Fakename' and 'Harold Shipman' signatures on scientists' letter calling on government to embrace herd immunity. Independent 9.10.2020. <https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/coronavirus-herd-immunity-great-barrington-declaration-scientists-signatures-fake-names-b912778.html> Lest 27.10.2020.
6. The John Snow Memorandum. <https://www.johnsnowmemo.com/> Lest 27.10.2020.
7. WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 – 12 October 2020. <https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s->

opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---12-october-2020 Lest
27.10.2020.

8. Frøland S. Et uansvarlig hasardspill med liv og helse som innsats. Aftenposten
27.10.2020. [https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/PRRok7/et-uansvarlig-
hasardspill-med-liv-og-helse-som-innsats](https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/PRRok7/et-uansvarlig-hasardspill-med-liv-og-helse-som-innsats) Lest 27.10.2020.

Publisert: 30. oktober 2020. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.20.0866
© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 7. juli 2026.